

УДК 340:12

Іванишин Тарас Іванович

заступник начальника управління –

начальник відділу аудиту

Львівського управління Офісу ВПП ДФС

Иванишин Тарас Иванович

заместитель начальника управления -

начальник отдела аудита

Львовского управления Офиса ВПП ДФС

Ivanishin Taras

Deputy Head of Department -

Head of Audit

Lviv Department of the WFP WFP Office

ДОМІНАНТИ НАЦІОНАЛЬНО-ПРАВОВОГО УТВЕРДЖЕННЯ

СТУДЕНТСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОГО РЕФОРМУВАННЯ

ВИЩОЇ ОСВІТИ

ДОМИНАНТЫ НАЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВОГО УТВЕРЖДЕНИЕ

СТУДЕНЧЕСТВА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО

РЕФОРМИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

DOMINANTS OF NATIONAL LEGAL APPROVAL OF STUDENTS

UNDER CONDITIONS OF MODERN REFORM OF HIGHER

EDUCATION

Анотація. У статті проаналізовано домінанти національно-правового утвердження студентства в умовах сучасного реформування вищої освіти в Україні. Визначено, що громадсько-патріотична домінанта національно-патріотичного утвердження повинна передбачати належний

рівень розвитку правосвідомості особистості – усвідомлення індивідом цінностей природного права, прав і свобод людини й певна оцінка чинного законодавства з позиції його відповідності загальнолюдським цінностям. Позаяк, правосвідомість не лише відображає ставлення людини до правової системи, а й націлює її певні зміни в правовій дійсності, завбачає і моделює їх. Громадсько-патріотична складова має сприяти формуванню в молодій людини чіткого уявлення про тенденції розвитку патріотичних ідей в історичному контексті, осмислення ролі історико-правових й філософсько-етичних знань про свій народ, країну, традиції та звичаї. Також означена домінанта зобов'язана формувати стійкі патріотичні переконання, вміння відстоювати їх в складних умовах певної реальності, та високий рівень правової культури, що обумовить гідне місце держави на міжнародній арені.

Духовно-моральне виховання націлене на усвідомлення студентами цінностей, високих ідеалів та аксіологічних орієнтирів, соціально-важливих явищ й процесів особистісного та суспільного буття; виховання любові до рідної мови, історії, літератури та культури. Коли такий процес виховання підтримується відповідними заходами, на основі «Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді» (2015 р.), у закладах вищої освіти, тоді акумулюються внутрішні духовні сили студентства, які сприяють національно-патріотично утвердженню, формуванні їх громадянської позиції. Отже, духовно-моральний рівень індивіда визначає особисте життя, і значною мірою – державницьке майбутнє української нації. Позаяк відомо, що моральність нації – це квінтесенція її духовної стійкості та спадкоємності історичного буття.

Тому, актуальним є формування у новій молодій генерації патріотичної свідомості, національної гідності, готовності до виконання конституційних й громадянських обов'язків, прагненні до успадкування багатих духовно-культурних здобутків української нації, усвідомлення

гуманістичних цінностей, високих ідеалів та аксіологічних орієнтирів, соціально-значущих явищ й процесів суспільного буття

Наголошено, що серед пріоритетних цілей діяльності закладів вищої освіти повинно бути формування в студентській молоді чіткої громадянської позиції; національно-патріотичної поведінки; готовності до належної діяльності в різних життєвих обставинах; високої культури міжособистісних відносин; пізнання глибинного пласту національної культури; формування потреби працювати задля успішного розвитку держави, готовності її захищати. Вищій школі необхідно широко пропагувати та практикувати національно-патріотичне виховання, що є вкрай значливим в утвердженні майбутніх відповідальних громадян України, спосібних берегти національну ідентичність, формуючи власну самосвідомість.

Ключові слова: *вища освіта, реформування вищої школи, модернізаційні процеси.*

Анотація. *В статтє проанализированы доминанты национально-правового утверждения студенчества в условиях современного реформирования высшего образования в Украине. Определено, что общественно-патриотическая доминанта национально-патриотического утверждения должна предусматривать надлежащий уровень развития правосознания личности - осознание индивидом ценностей естественного права, прав и свобод человека и определенная оценка действующего законодательства с позиции соответствия общечеловеческим ценностям. Так, правосознание не только отражает отношение человека к правовой системе, но и нацеливает ее определенные изменения в правовой действительности, предвижу и моделирует их. Общественно-патриотическая составляющая должна способствовать формированию у молодого человека четкого представления о тенденциях развития*

патриотических идей в историческом контексте, осмысление роли историко-правовых и философско-этических знаний о своем народе, стране, традиции и обычаях. Также данная доминанта должна формировать устойчивые патриотические убеждения, умение отстаивать их в сложных условиях определенной реальности, и высокий уровень правовой культуры, обусловит достойное место государства на международной арене.

Духовно-нравственное воспитание нацелено на осознание студентами ценностей, высоких идеалов и аксиологических ориентиров, социально важных явлений и процессов личного и общественного бытия; воспитание любви к родному языку, истории, литературы и культуры. Когда такой процесс воспитания поддерживается соответствующими мерами, на основе «Концепции национально-патриотического воспитания детей и молодежи» (2015), в учреждениях высшего образования, тогда аккумулируются внутренние духовные силы студенчества, которые способствуют национально-патриотически утверждению, формированию их гражданской зрелости. Итак, духовно-нравственный уровень индивида определяет личную жизнь, и в значительной степени - государственное будущее украинской нации. Так известно, что нравственность нации - это квинтэссенция ее духовной стойкости и преемственности исторического бытия.

Поэтому, актуальным является формирование у новой молодой генерации патриотического сознания, национального достоинства, готовности к выполнению конституционных и гражданских обязанностей, стремлению к наследованию богатых духовно-культурных достижений украинской нации, осознание гуманистических ценностей, высоких идеалов и аксиологических ориентиров, социально-значимых явлений и процессов общественной жизни.

Отмечено, что среди приоритетных целей деятельности высших учебных заведений должно быть формирование в студенческой молодежи четкой гражданской позиции; национально-патриотического поведения; готовности к надлежащей деятельности в различных жизненных обстоятельствах; высокой культуры межличностных отношений; познания глубинного пласта национальной культуры; формирование потребности работать ради успешного развития государства, готовности ее защищать. Высшей школе необходимо широко пропагандировать и практиковать национально-патриотическое воспитание, крайне многозначительно в утверждении будущих ответственных граждан Украины, способ не беречь национальную идентичность, формируя собственную самосознание.

Ключевые слова: *высшее образование, реформирования высшей школы, модернизационные процессы.*

Summary. *The article analyzes the dominants of the national legal approval of students in the modern reform of higher education in Ukraine. It is determined that the socio-patriotic dominant of the national-patriotic affirmation should provide for an appropriate level of development of the individual's legal consciousness - the individual's awareness of the values of natural law, human rights and freedoms and a certain assessment of the current legislation from the position of compliance with universal values. So, legal awareness not only reflects a person's attitude to the legal system, but also aims at certain changes in the legal reality, I foresee and model them. The socio-patriotic component should contribute to the formation of a young person a clear idea of the development trends of patriotic ideas in a historical context, understanding the role of historical and legal and philosophical and ethical knowledge about his people, country, traditions and customs. Also, this dominant should form stable patriotic beliefs, the ability to uphold them in difficult conditions of a certain reality, and*

a high level of legal culture, will determine the worthy place of the state in the international arena.

Spiritual and moral education is aimed at students' awareness of values, high ideals and axiological guidelines, socially important phenomena and processes of personal and social life; fostering love for the mother tongue, history, literature and culture. When such an upbringing process is supported by appropriate measures, on the basis of the "Concept of National-Patriotic Education of Children and Youth" (2015), in higher education institutions, then the internal spiritual forces of the students are accumulated, which contribute to the national-patriotic affirmation, the formation of their civil loan. So, the spiritual and moral level of an individual determines his personal life, and to a large extent - the state future of the Ukrainian nation. It is well known that the morality of a nation is the quintessence of its spiritual steadfastness and continuity of historical being.

Therefore, the formation of patriotic consciousness, national dignity, readiness to fulfill constitutional and civic duties, the desire to inherit the rich spiritual and cultural achievements of the Ukrainian nation, the recognition of humanistic values, high ideals and axiological guidelines, socially significant phenomena and processes is relevant public life.

It is noted that among the priority goals of the activities of higher education institutions should be the formation of a clear civic position in students; national-patriotic behavior; readiness for appropriate activities in various life circumstances; high culture of interpersonal relationships; knowledge of the deep layer of national culture; the formation of the need to work for the successful development of the state, the willingness to protect it. Higher education should widely promote and practice national-patriotic education, it is extremely significant in approving future responsible citizens of Ukraine, a way not to preserve national identity, forming their own identity.

Key words: *higher education, reforming higher education, modernization processes.*

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство потребує оперативних модернізаційних процесів, адже саме вони виступають основними промоторами якісних змін. Зокрема, без них неможливе реформування такої суспільної сфери, як освіта, передусім вища. Це обумовлюється тим, що нині освіта і наука виступають визначальними чинниками соціокультурної та соціально-економічної трансформації будь-якого соціуму. Зважаючи на це, українська вища школа покликана стати домінантною підструктурою українського соціуму, одним із основних суб'єктів модернізаційних процесів, що відбуваються в ньому. Відтак, знання, освіченість – фундаментальними цінностями як окремого індивіда, так і цілого суспільства, держави. Досягнення цієї мети, безумовно, передбачає істотні зміни в системі української вищої школи, її динамічне реформування відповідно до світових стандартів з врахуванням національних особливостей (ментальності, традицій, культури) українського соціуму.

Проблема реформування вищої освіти в Україні сьогодні має вагоме значення у бутті молодшої генерації. Упродовж останніх років здійснено чимало спроб реформування вищої школи метою якої передусім виступали підвищення якості освітніх послуг, професійної компетентності майбутніх фахівців, науково-культурний капітал яких би відповідав новітнім суспільним запитам. Натомість проблема формування правової обізнаності, громадянської позиції, національно-патріотичного утвердження студентства не набуло виразної форми як в освітньому законодавстві загалом, так і достатнього розвитку у практичній площині зокрема. Зважаючи на це, та беручи до уваги сучасні тенденції в українському студентському просторі, постає потреба у виробленні нової концепції

підготовки майбутніх фахівців, яка сприятиме не лише підвищенню професійної компетентності, але й обумовить національно-патріотичне утвердження студентства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика національно-патріотичного виховання/утвердження молоді виступала предметом наукових розвідок Баха І., Вишневського О., Євтуха М., Киричука О., Коберника О., Кононенко П., Красовицького М., Кузя В., Мойсеюка Н., Новікова Л., Селіванової Н., Ступарика Б., Чепіля М., Чорної К. та ін. Вчені водночас стоять на позиції того, що пріоритетним завданням сучасної вищої освіти є формування в студентській молоді системи патріотичних цінностей, установок і переконань, створення сприятливого виховного середовища у закладах вищої освіти для розвитку в студентства громадянських почуттів, позиції та високоморальних гуманістичних ідеалів. Отже, питання національно-патріотичного виховання студентської молоді було предметом значної кількості наукових розвідок, проте його домінанти у філософсько-правовому аспекті висвітлено недостатньо, що і має з'ясувати наше дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) полягає у здійсненні філософсько-правового аналізу домінантів національно-правового утвердження студентства в умовах сучасного реформування вищої освіти

Виклад основного матеріалу. З огляду на актуальність означеної проблеми в українському суспільстві вітчизняними вченими розроблено Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки, в якій відзначено: «В Україні національно-патріотичне виховання дітей та молоді повинно стати одним із визначальних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна

реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України» [1, с. 1]. Відтак як науковці, так і фахівці освітньої сфери виокремлюють домінанти національно-патріотичного виховання, зосереджуючись на формуванні студентської молоді, певних громадянських якостей, що є, з одного боку, головним конструктором та системним процесом, а з іншого, – визначальним чинником в аксіологічній ієрархії. Безумовно, цей аспект виховання є вельми важливим й перспективним в сучасній українській дійсності.

У контексті розвитку сучасного демократичного українського суспільства питання національно-патріотичного утвердження молоді набуває значної актуалізації, що пов'язано із фейковими меседжами ЗМІ, посиленням російської агресії, військовими діями на Сході. З метою подальшої розбудови держави як європейської країни дедалі необхіднішим постає формування «мегаактивної» патріотичної молоді, від діяльності якої великою мірою залежить майбутній духовний розвиток й добробут України. Очевидно це і виступило основою передумовою ініціативи створення Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки, яка б окреслила його домінанти, а також передбачила модули підвищення національно-патріотичного духу та громадянської активності української молоді. Як слушно зауважує Чепіль М. «...новому періоду розвитку держави має відповідати новітня філософія освіти та виховання, новітні моделі навчання, які націлені на формування, передусім, національної свідомості й самосвідомості, виховання національного образу особистості» [2, с. 39]

У сучасному науковому дискурсі простежуємо тенденцію чіткішого формулювання нового розуміння змісту патріотичного виховання студентської молоді, як визначальної складової національно-патріотичного утвердження. Квінтесенцією якого є становлення самодостатнього

громадянина – патріота України, демократа, гуманіста, згодного до виконання конституційних і громадянських обов'язків, до успадкування й розвитку духовних здобутків українського народу, якому характерна висока моральна та правова культура. Позаяк, саме національно-патріотичне утвердження молоді визначає національну єдність, обумовлює соціально-економічний прогрес й сприяє розвитку духовних та культурних основ громадянського суспільства [3, с. 137].

Згідно позиції Вишневецького О., національно-патріотичне утвердження ґрунтується на таких домінантах, як: національна самобутність, державна незалежність, українська ідея, демократичні принципи, національна гідність, історична пам'ять, розвиток національної культури, пошана до мови й національних символів, правова культура, активна громадянська позиція, конструктивна участь у державотворчих процесах [4, с. 88]. Національно-патріотичне утвердження, гармонійно поєднуючись із закріпленням моральних принципів молоді особистості, є основою її успішного розвитку та розвію української державності, а відтак найкраще розкриває зміст національно-історичної ідеї-гасла: «Служіння Богові й Україні» [4, с. 189].

У Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 рр. задекларовані його три основні складові (домінанти): громадянсько-патріотична; військово-патріотична, духовно-моральна [1], у вимірах яких повинний проходити виховний процес в усіх закладах освіти.

Сьогодні одним із пріоритетних напрямків освітньо-виховної діяльності закладів вищої освіти є громадянське виховання, яке обумовлює особистісне утвердження молоді людини як свідомого українця-патріота, з характерологічними їй високоморальними індивідуальними якостями та особливостями характеру, гуманістичними світоглядними установками й манерою мислення, націлених на успішний розвиток демократичного українського суспільства. Визначальною метою громадянсько-патріотичної

домінанти національно-патріотичного утвердження є компетентна підготовка студентської молоді до самостійного життя у правовій незалежній державі, її буття у взаємопов'язаному глобалізаційному світі, визнання та втілення загальнолюдських цінностей, формування активної громадянської позиції кожного студента [5].

На нашу думку, громадсько-патріотична домінанта національно-патріотичного утвердження повинна передбачати належний рівень розвитку правосвідомості особистості – усвідомлення індивідом цінностей природного права, прав і свобод людини й певна оцінка чинного законодавства з позиції його відповідності загальнолюдським цінностям. Позаяк, правосвідомість не лише відображає ставлення людини до правової системи, а й націлює її певні зміни в правовій дійсності, завбачає і моделює їх. Громадсько-патріотична складова має сприяти формуванню в молодій людини чіткого уявлення про тенденції розвитку патріотичних ідей в історичному контексті, осмислення ролі історико-правових й філософсько-етичних знань про свій народ, країну, традиції та звичаї. Також означена домінанта зобов'язана формувати стійкі патріотичні переконання, вміння відстоювати їх в складних умовах певної реальності, та високий рівень правової культури, що обумовить гідне місце держави на міжнародній арені.

Після Революції Гідності питання національно-патріотичного виховання дітей, утвердження в цьому молоді значно активізувалося, як серед широкого загалу, так й на державно-законодавчому рівні. В методичних рекомендаціях Міністерства освіти й науки зосереджено увагу, що в сучасних закладах освіти національно-патріотичний аспект повинен бути константним у навчально-виховному процесі, гармонійно поєднуючи національну, громадянську, правову, моральну, родинно-сімейну, естетичну, економічну, трудову, фізичну складову ґрунтуючись на національній історії, знанні й відстоюванні власних прав, належному

виконуванні конституційних та громадянських обов'язків, а теж на відповідальності за особисте майбутнє, добробут й долю своєї держави [6].

Беручи до уваги те, що Концепція національної системи виховання (1996), Концепція національно-патріотичного виховання (2009), Концепція Загальнодержавної цільової програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 рр., Концепція громадянської освіти та виховання в Україні (2012), не набула розвитку і не набрала конкретних кроків «з реалізації через зміну векторів розвитку держави і, відповідно, освітньої політики, через різні уявлення правлячих еліт на ідеологію і напрями розвитку освіти» [7].

Відтак було сформовано цілісну «Концепцію національно-патріотичного виховання дітей і молоді» (2015 р.), позаяк нині в Україні «існує пряма загроза денаціоналізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, постає нагальна необхідність переосмислення зробленого та здійснення системних заходів, націлених на посилення патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на засадах національних та європейських цінностей» [7].

Визначальними цінностями було визначено: повага до національних символів (Прапора, Герба та Гімну України); активна участь громадсько-політичному житті держави; верховенство права; повага до прав кожної людини; рівність усіх перед законом; толерантне ставлення до переконань та цінностей представників інших культур, а також до національно-мовних та регіональних особливостей; готовність захищати суверенітет й територіальну цілісність України. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання означено формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, держави, нації [1]. Відтак, концепція окреслила нову стратегію цілеспрямованого та ефективного процесу виховання суб'єкта громадянського суспільства, громадянина-патріота України.

Однією зі складових національно-патріотичного виховання, а у період воєнної небезпеки – пріоритетною, є військово-патріотичне виховання, націлене на формування у молодій генерації готовності до захисту своєї держави, розвиток бажання проходити службу у Збройних Силах України, здобувати військові професії. Квінтесенцію військово-патріотичного виховання виступають національні інтереси України, метою ж його є забезпечення ініціативної участі молодих громадян у збереженні безпеки держави від зовнішньої загрози. Військово-патріотичне виховання повинно реалізовуватися комплексно, у гармоній єдності усіх його елементів спільними зусиллями сім'ї, закладів освіти, органів державного управління, громадських інституцій (об'єднань, товариств, організацій), державних силових структур та Збройних Сил України [1].

Досить слушним є тлумачення дефініції «військово-патріотичне виховання» запропоноване дослідником Івашковським В., а саме: «це ціленаправлена, систематична, різноманітна, скоординована діяльність державних органів та громадських інституцій (об'єднань, товариств, організацій) стосовно формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності своєму народові, державі постійній готовності до виконання конституційного й громадянського обов'язку щодо захисту національних, державних інтересів» [8, с. 33].

Ціллю військово-патріотичного виховання, як зауважує наукова аудиторія, є розвиток у молодій генерації патріотизму та громадянськості як конститутивних духовно-моральних й соціальних цінностей, формування вірності конституційному й громадянському обов'язку, зокрема військовому, високої дисциплінованості і відповідальності. А також розвиток у молоді професійно значливих умінь, навичок, спеціальних фахових якостей, формування спосібності до їх активного прояву у різних суспільних сферах, галузях, передусім у військовій та інших видах державної служби [3, с. 139].

Досягнення цілей військово-патріотичного виховання евентуальне за умов ефективного виконання наступних завдань:

— здійснення якісної організаторської та управлінської роботи щодо створення відповідних умов для оперативного військово-патріотичного виховання молоді;

— виховання в студентській молоді національних цінностей, патріотичних поглядів та переконань, поваги до історичного минулого України, культурної спадщини, національної правової системи, державних традицій, зокрема військової служби, підвищення їх авторитетності, престижу;

— організація сучасної дійової системи військово-патріотичного виховання, яка зможе зумовити формування у молоді національної гідності, відданості, готовності до достойного служіння соціуму та державі, а також добросовісного виконання професійних обов'язків;

— формування механізму, спосібного забезпечити оперативне функціонування цілісної системи військово-патріотичного виховання студентської молоді [8, с. 33].

У контексті національно-патріотичного виховання Буклов Ю. виокремлює героїко-патріотичне виховання, сутністю якого є формування високих ідеалів гідного служіння своєму народові, готовності до героїчних звершень (приміром, певних професійних досягнень) заради успішного розвитку держави. Таке виховання орієнтоване на визначні історичні події, культурні надбання, що формує гордість за знаменні вчинки (подвиги) наших предків. Героїко-патріотичне виховання визначає формування громадянина патріота, моторить у нього глибоке осмислення конституційного та громадянського обов'язку, готовності у будь-який момент стати на захист власної держави; оволодіння військовими та військово-технічними знаннями; мотивує до самовдосконалення (як

духовно-морального, так і фізичного); ознайомлює з бойовими традиціями, героїчною історією українського народу [3, с. 139].

Третьою домінантою національно-патріотичного утвердження студентської молоді є духовно-моральна. На переконання вченого Беха І. «...морально-духовна вихованість сучасної молоді особистості виступає пріоритетною метою цілої системи освіти. І заклад вищої освіти, як один із соціальних інститутів, що причетний до процесу виховання, повинен орієнтуватися певні рівні морально-духовного зростання індивіда, а саме:

1. *Субстанційний рівень* – відкриває першопричину морально-духовного поступу особистості.
2. *Структурний рівень* – визначає єдність емоцій та різної змістовності (предметності).
3. *Темпоральний рівень* – декретує розгортання (лінійність) та функціонування (циклічність) духовного розвитку індивіда.
4. *Особистісний рівень* – показує прогресивні зміни (трансформацію) морально-духовних діянь за допомогою розгортання рефлексії й волі суб'єкта...» [1, с. 18–19]. Відтак одним із механізмів особистісного становлення є саморегуляція мотивації індивіда до ціннісних орієнтацій духовно-моральної значимості.

Духовно-моральне виховання націлене на усвідомлення студентами цінностей, високих ідеалів та аксіологічних орієнтирів, соціально-важливих явищ й процесів особистісного та суспільного буття; виховання любові до рідної мови, історії, літератури та культури. Коли такий процес виховання підтримується відповідними заходами, на основі «Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді» (2015 р.), у закладах вищої освіти, тоді акумулюються внутрішні духовні сили студентства, які сприяють національно-патріотично утвердженню, формуванні їх громадянської позиції. Отже, духовно-моральний рівень індивіда визначає особисте життя, і значною мірою – державницьке майбутнє української нації. Позаяк відомо,

що моральність нації – це квінтесенція її духовної стійкості та спадкоємності історичного буття.

Тому, актуальним є формування у новій молодій генерації патріотичної свідомості, національної гідності, готовності до виконання конституційних й громадянських обов'язків, прагненні до успадкування багатих духовно-культурних здобутків української нації, усвідомлення гуманістичних цінностей, високих ідеалів та аксіологічних орієнтирів, соціально-значущих явищ й процесів суспільного буття

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Однією з пріоритетних цілей діяльності закладів вищої освіти повинно бути формування в студентській молоді чіткої громадянської позиції; національно-патріотичної поведінки; готовності до належної діяльності в різних життєвих обставинах; високої культури міжособистісних відносин; пізнання глибинного пласту національної культури; формування потреби працювати задля успішного розвитку держави, готовності її захищати. Вищій школі необхідно широко пропагувати та практикувати національно-патріотичне виховання, що є вкрай значливим в утвердженні майбутніх відповідальних громадян України, спосібних берегти національну ідентичність, формуючи власну самосвідомість.

Література

1. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки: Указ Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580/2015. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/5802015-19494>.
2. Чепіль М.М. Теоретико-методологічні аспекти патріотичного виховання. Проблеми українського національного виховання: зб. наук. пр. За ред. Н. Скотної та М. Чепіль. Дрогобич: Редакційно-видавничий

- відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. С. 34–43.
3. Буклов Ю. Змістові компоненти національно-патріотичного виховання учнівської молоді. Молодь і ринок. 2018. № 3. С. 136–140.
 4. Вишневецький О. Український виховний ідеал і національний характер. (витоки, деформації і сучасні виклики). Дрогобич: видавець Святослав Сурма. 2010. 160 с.
 5. Бобошко Л. Пріоритетні напрями громадянського виховання в сучасній школі. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/36173/
 6. Методичні рекомендації з організації патріотичного виховання дітей та учнівської молоді у 2014/2015 навчальному році: (додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 27.11.2014 р. № 1/9-614). URL: http://osvita.ua/legislation/pozashk_osv/44204/
 7. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15>
 8. Івашковський В. Концепція військово-патріотичного виховання молоді України. Теорія та методика хортингу. 2014. № 2. С. 28–45.
 9. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: наук. Видання. К.: Либідь, 2006. 272 с.

References

1. Strategiya nacionalno-patriotychnogo vukhovannya ditej ta molodi na 2016 – 2020 roku: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 13 zhovtnya 2015 roku № 580/2015. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/5802015-19494>.

2. Chepil M.M. Teoretyko-metodologichni aspekty patriotychnogo vyxovannya. Problemy ukrayinskogo nacionalnogo vyxovannya: zb. nauk. pr. Za red. N. Skotnoyi ta M. Chepil. Drogobych: Redakcijnno-vydavnychyj viddil Drogobyczkogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu imeni Ivana Franka, 2013. C. 34–43.
3. Buklov Yu. Zmistovi komponenty nacionalno-patriotychnogo vyxovannya uchnivskoyi molodi. Molod i rynek. 2018. № 3. S. 136–140.
4. Vyshnevskij O. Ukrayinskyj vyxovnyj ideal i nacionalnyj xarakter. (vytoky, deformaciyi i suchasni vyklyky). Drogobych: vydavec Svyatoslav Surma. 2010. 160 s.
5. Boboshko L. Priorytetni napryamy gromadyanskogo vyxovannya v suchasnij shkoli. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/36173/
6. Metodychni rekomendaciyi z organizaciyi patriotychnogo vyxovannya ditej ta uchnivskoyi molodi u 2014/2015 navchalnomu roci: (dodatok do lysta Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 27.11.2014 r. № 1/9-614). URL: http://osvita.ua/legislation/pozashk_osv/44204/
7. Pro zatverdzhennya Konceptiyi nacionalno-patriotychnogo vyxovannya ditej i molodi, Zaxodiv shhodo realizaciyi Konceptiyi nacionalno-patriotychnogo vyxovannya ditej i molodi ta metodychnyx rekomendacij shhodo nacionalno-patriotychnogo vyxovannya u zagalnoosvitnix navchalnyx zakladax. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 16. 06. 2015 № 641. Baza danyx «Zakonodavstvo Ukrayiny» / VR Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15>
8. Ivashkovskij V. Konceptiya vijskovo-patriotychnogo vyxovannya molodi Ukrayiny. Teoriya ta metodyka xortyngu. 2014. № 2. S. 28–45.
9. Bex I. D. Vyxovannya osobystosti: Sxodzhennya do duxovnosti: nauk. Vydannya. K.: Lybid, 2006. 272 s.